

KOLOZSI LÁSZLÓ

Nass, alkoss...

■ DONALD MARGULIES: NASS ■

A darabot három nő, Pogány Judit mint rendező és Csákányi Eszter, valamint Rezes Judit vette kezelésbe. Beáztatták, kikeményítették, kitegegették, kivásalták, és bár betűhív rendezés a rendezésben kissé még járatlan művésznőé, mégis jobb az előadás magánál a darabnál – sokkal jobb, hogy pontosak legyünk, vagyis vár épült, és hogy miből, az tulajdonképpen lényegtelen. A rossz prózáiról lólába kétszer lóg ki a darabból. Hiába az áldozatos munka, ezen nem lehetett segíteni. Van egy később még részletezendő epizód, amelyben Rezes Judit olyan jó, mint egyszemélyes karként a *Bakkhánsnők*ben. Ez a rész tiszta próza. Regényrészlet. Nem tudok olyan magyar író – lektúrszerzőt sem –, aki azt mondaná: ezt a szöveget szívesen tudná a magáénak.

A *Nass*nak mint az irodalomtanár-tanítványi kapcsolatról szóló műnek három közvetlen előzménye is van a mai amerikai drámairodalomban: Willy Russell *Educating Rita*ja (Rita oktatása), a *Wonder Boys*

című kitűnő film és David Mamet *Oleanna* című munkája. Mamet hatása elég egyértelmű, mivel Margulies egy interjúban hivatkozik is rá, bár közvetlen inspirációként egy nemrég zajlott plágiumpert nevez meg.

A *Nass* sztoriját sajnos elárulja a műsorfüzet, másrészt mind az események, mind a végkifejlet előre sejtethetőek, ezért nem rejtem el őket a kritika sorai közé. Vagyis Ruth Steiner író (Csákányi Eszter) tanítványává fogadja, és meghívja magához (Khell Zsolt díszletében nem elég nagy a felfordulás, nem érezni benne igazán sem a magányt, sem a munkás hétköznapokat) a rajongó, cserfes Lisa Morrisont (Rezes Judit), a *Nass* című egyetemi kreatív gyakorlat (novella) íróját. A tanítvány Rezes Judit alakításában (és nem a szövegből következően) baráttá érik. Metamorfózisa annyira szépen formált, hogy nincsenek észrevehető stációi, egyszerűen halad a barátság felé. Ruth Steiner lassan enged fel, enyhe mogorvasága megmarad, de

ugyanolyan finoman átszírozó vonásokkal baráttá lesz, és megosztja tanítványával a titkát, miszerint egykor a nagy író és világhírű alkoholista, a mackós Delmore Schwartz szerelme és kapcarongya volt. Mesél szenvedélyes kapcsolatukról, íróvá alakulásának, beérésének nehézségeiről. Ezt a témát nyúlja le Lisa, aki regényt ír ebből a szerelemből. Sikeres regényt. Ruth Steiner természetesen nem tud megbocsátani. Elbocsátja szép reményű kis követőjét, aki ezzel nemcsak lektorát, hanem barátnőjét is elveszíti. Vas István mondta egyszer: az író nem lehet úriember; röviden erről szól a darab.

Ruth Steiner Csákányi Eszter alakításában kicsit megkeseredett, ezért megfelelően cinikus és okos zsidó nő, aki talán azért is olyan, amilyen, mert gyermektelen. Slampossgát senki sem tud ilyen alaposággal megjeleníteni, mint Csákányi, ehhez fájdalom is kell; kell lennie ott valamilyen fájdalomnak, ahonnan ezek a hétköznapi mozdulatok jönnek. Az ilyen erős alakítások származási helye többnyire a vigasztalanság (vagyis az abszurd földije).

A *Nass* korábban már szapult nagymonológijával – mikor is Ruth Steiner beszámol Schwartzhoz fűződő kapcsolatáról – Csákányi Eszter nem tud mit kezdeni. Egyszerűen túl jó színésznő hozzá: érzi, hogy a szöveg mögött nincs hitelesség, őszinteség, ez a szerelem kreált. És nem tud a szövegért kiállni, hagyja, hogy legyen az, ami: ciki (jobb szó híján).

Rezes Judit az előadást-jelenetben, mikor a nagyközönség előtt először olvas fel regényéből (meg kell hagyni, nagyon ügyes rész: kíméletlenül egyedül hagyni a színésznőt egy pulpitus előtt, igen erőteljes és jól kitalált dramaturgiai fogás), lenyűgözően olyan, mint egy fiatal író (nem tudom, Rezes Judit látta e már felolvasni Karafiáth Orsolyát, de nüansznyi csupán a különbség, pedig egyikük csak eljuttassa, amit a másik tényleg csinál); kis zavara mögött érezhetően ott van saját hite a tehetségében.

A darab utolsó jelenete természetesen arról szól, hogy Ruth Steiner nem tud megbocsátani. Lisa nem erőtlenségre és nem is teljesen reménytelen kísérletei ellenére. Aztán a kétségbeesett ölelés. Zavarba ejtő. A jelenet annyira intim és annyira átlátható, hogy a nézők bizony kínban vannak (és néhányan sírással szabadulnak).

DONALD MARGULIES: NASS
(International Buda Stage)

FORDÍTOTTA: Esze Dóra. DRAMATURG: Vámos Anna. JÁTÉKTÉR: Khell Zsolt, Czingel István. RENDEZTE: Pogány Judit. SZEREPLŐK: Csákányi Eszter, Rezes Judit.

Székárosy Zsuzsa felvétele